

A hónap asztrofotója: hajnali együttállás

Február 6-án a hajnali égen két ritka égi jelenségnek lehettünk szemtanúi. Egyfelől mind az öt szabadszemes bolygó egy időben volt megfigyelhető az égbolton, másrészt ezek közül kettő, a legnagyobb nyugati kitérésben lévő Merkúr, továbbá a Vénusz és a hozzájuk csatlakozó fogyó holdsarló együtt alkottak látványos háromszöget. Mindazokat, akik az ország nyugati és középső részén észleltek, derült ég, illetve elvonuló felhőzet fogadta, így ha Budapestről csak részben, de Tatabányáról, a Bakonyból, vagy akár a Pilisből is teljes pompájában figyelhették meg a kelő égitestek együttesét a lelkes korán kelők.

A hónap asztrofotóját ezúttal Csillik Bence készítette Szentendréről, melyen a Hold sarlója és a hamuszürke fény, alatta jobbra a Vénusz és a bal oldalon, közvetlenül a felhőzet felett a Merkúr pillantható meg. A Naphoz legközelebb keringő bolygó csupán 0 magnitúdós volt az együttálláskor, ezért is kevésbé feltűnő, mint a ragyogó Vénusz. Az együttállást megköronázó fogyó Hold fázisa 7 %-os volt.

A felhőzet alatt Szentendre szokatlan látkepe látható. Nem a jól ismert történelmi városközpont, a Templom-domb és a főtér szerepel a képen, hanem egy négyszintes, panel építésű 70-es évekbeli lakótelep házai, amelyek jelentős részét az előtérben álló fa takarja ki. Úgy vélem, hogy a horizont felett kelő két bolygóról és a Föld kísérőjéről eleget tudunk, viszont felmerül bennem a gyanú, hogy saját bolygónk felszíni épített környezete még rejtegethet számunkra érdekességeket. A kép előtérben tehát Szentendre Püspökmajor nevű lakótelepének részletét láthatjuk. Bár a Duna-menti város csodálatos fekvéséről és annál is szebb történelmi városmagjáról, hangulatos utcáiról és temérdek festőjéről ismert, ma már azonban nem az a kedves kis szerb kereskedőváros, mint két évszázaddal ezelőtt volt, hanem Budapest egyik

agglomerációs települése. Az 1850-es évektől Pest-Buda, (az 1873-es városeejesítéstől Budapest) gazdasági, kereskedelmi jelentősége megnőtt, a város pénzügyi központtá alakult, és súlyával kiemelkedett a történelmi Magyarország más városainak sorából. Ez időtől fogva lakosainak száma meredeken emelkedett, a folyamatot klaszszikus urbanizációnak vagy városrobbanásnak neveznek, amelynek időszakában a főváros közvetlen közelében lévő települések is feldúsultak, mint például Budafok, Békásmegyér, vagy Rákospalota. A XX. század érdekessége egy újabb jelenség, az abszolút koncentráció, amikor a város túlterjeszkedik saját határain, a falvak lakossága a modern gazdaságú városba áramlik. Ezt az állapotot a főváros a XX. század közepére éri el, Budapest 1950-es nagy városeejesítéskor érte el mai kiterjedését. Igen ám, de ekkor már régen nem egy 20 milliós történelmi, hanem csak egy 10 milliós Magyarország fővárosa. A főváros túlnövekedése ellen a 60-as 70-es években intenzív betelepülés-korlátozásokat vezettek be, így az idő tájt munkát vállalni kívánók a főváros határain kívül rekedtek, és a környező településeket kezdték feltölteni. Ekkor alakult ki például Érd, Budaörs, Solymár, Pomáz, és közöttük Szentendre agglomerációs jellege – hogy csak a budai oldalt említsem. Szentendrére a 70-es években értelmiségi családok, például tanárok költöztek a korábban a szerb püspökség alá tartozó területre, a Püspökmajorba. Ezen a helyen mind a katolikus, és mind a szerb egyháznak volt kálváriája, egyéb szakrális emlékei, azonban az évtized végére felépül a sokkal erőteljesebb tájképi elemként működő lakótelep, ami hozzájárul, hogy egy korábban alig tízezer település 25 ezres várossá váljon.

Vagyis Budapest agglomerációjának szocialista fejlesztése az oka annak, hogy az égen ragyogó nagyjából 4 és fél milliárd éves égitestekhez képest a horizont alatt csupán 40 éves objektumok láthatóak.

Franciscs László